

Kan strategisk-fysiske udviklingsplaner få tre købstæder til at overleve både fremtiden og vandet?

Vordingborgs tre købstæder Præstø, Stege og Vordingborg har en række fælles behov for at sikre havne- og kystområder mod havvandsstigning og oversvømmelser samt store lokale ønsker om bedre faciliteter og adgang til vandet. Det forsøger man at imødekomme med tre strategisk-fysiske udviklingsplaner, som vil sikre en bæredygtig og fremtidssikret byudvikling – men er det nok til, at købstæderne kan overleve?

Af arkitekt Rosa Philippine Schollain, Vordingborg Kommune

- Havet omkring Danmark er steget 23 – 28 centimeter siden begyndelsen af 1900-tallet. I fremtiden vil både temperaturen og havet stige mere og hurtigere. (...) Risikoen for stormflod tager til. Det vil påvirke alle danske kystbyer. Beslutninger skal træffes, selv om grundlaget for beslutningerne er usikkert. Danmarks Meteorologiske Institut og Kystdirektoratet anbefaler at regne med en havstigning på op mod halvanden meter i dette århundrede – for en sikkerheds skyld. Sådan opsummerer Teknologirådet situationen i en rapport fra 2019. Vandet truer altså vores kystbyer og deres kulturarv. Spørgsmålet er om købstæderne på sigt kan overleve vandet. Hvis de skal det, skal der gribes ind nu.

Mere end diger og mure

Derfor – og fordi Vordingborg Kommune er udpeget som særligt sårbar overfor oversvømmelse af Kystdirektoratet i 2019 – har vores dagsorden for planerne også været at klimasikre vores

tre købstæder. Og da vi ikke bare ønsker at bygge en mur eller et dige rundt om byerne, er planerne udarbejdet gennem en tværgående planlægning mellem de tre byer i tæt dialog med borgere og interessenter om de konkrete fysiske projektideer. Arbejdet har således haft et dobbelt sigte; At sikre mod og håndtere oversvømmelser på en måde, der kan skabe byrumsmæssig merværdi gennem konkrete klimasikringstiltag, så vi forvandler udfordringerne til et potentiale og en styrke for byudviklingen.

At kystsikringen i planerne bruges som løftestang for byudvikling ses i sikringens udformning, der tilpasser sig det enkelte rum og understøtter stedets stemning, historie og brug. På den måde fungerer sikringen som en del af byrummet og byrummet som kystsikring. Kystsikringen er samtidig med til at dimensionere de forskellige havnerum, så der skabes både store, aktive samlingspunkter, lokale mødesteder og små uformelle invitationer til ophold, stilhed og samtale.

Tre parallelle planer og tre stedsspecifikke hovedgreb

Vi har betragtet det som en styrke i vores arbejde med planerne, at de består af en række grundlæggende fællestræk- og arbejdstemaer. Samtidig har alle byerne deres helt egne topografiske og kulturelle særkender. Det har vi arbejdet med i både processen og i selve planerne, så de har fået hver deres hovedgreb: Et Tidslinjekoncept for Vordingborg med fortid, nutid og fremtid ved havnen for foden af Vordingborgs slotsruin og Gåsetårnet; Et Mødesteds-koncept for Stege med havnen som udgangs- og samlingspunkt for beboere og gæster på Camønoen. Præstø har fået et Øen-rundt-koncept med Vandets vej – Havnens Rum – Fælles udvikling, som understøttes af fortællingen om den gamle historiske præsternes ø. På den måde har de tre købstæder arbejdet med en særlig forståelse af deres by og gennem samarbejdet fået et øget kendskab til hinanden.

Læs mere

Se planere, historik og åbningstræk på vordingborg.dk/by-og-vand

Den Grønne Havn Vordingborg, visualisering SLA. Udviklingsplan for Vordingborg Nordhavn.

Et fælles grundlag for borgere, foreninger, erhvervsdrivende og kommunen

Brugerne er drivkraften for livet og udviklingen på havnen, og de spiller en vigtig rolle, når det kommer til de fremtidige udviklingsplaner. Ingen kender havnens kvaliteter og udfordringer bedre end dem, som har deres daglige gang her, og ingen ved, hvad havnen mangler mere, end de, som ønsker at være på havnen, men ikke har fundet plads.

Udviklingsplaner for Stege, Præstø og Vordingborg

Vi er overbeviste om, at alvorlig ment involvering skaber et væsentligt og nødvendigt lokalt ejerskab. Derfor er de lokale aktører og beboere i høj grad blevet hørt og involveret. I alle tre byer blev der både holdt møder for havnenes interessenter og offentlige byværksteder, hvor borgerne deltog. I fælles byværksteder for de tre byer kunne borgere, politikere og parter drøfte byerne i fællesskab. I de 3 byer kunne borgere og andre interesserede mødes ugentligt med projektlederne på projektkontorerne med mulighed for en diskussion og opdatering på projektets fremgang. Samtidig kunne man løbende følge planernes tilbliven digitalt.

Bliver planerne til noget? Købstæderne drukner – men ikke i penge

Så i skrivende stund er arbejdet i gang med at planlægge og projektere de første delprojekter fra planerne som et åbningstræk i hver by. Med disse er det meningen, at udviklingen i havnene skydes i gang, og der samtidig skabes yderligere lokalt ejerskab til planerne. Men at finde finansiering til planerne er planernes primære udfordring og også deres største svaghed. I en yderkommune som Vordingborg er der på ingen måde en givet finansiering til klimasikring i et sådant format og omfang. Den samlede anslåede anlægssum beløber sig til knap en halv milliard kroner, og det kan med sikkerhed siges, at en kommune som vores er yderligere udfordret af de klimaændringer, vi nu oplever som en kendsgerning. Det giver vores udviklingsplaner en "sense of urgency", som vi svært kan se bort fra. Udover de efterhånden så velkendte økonomiske slagmarker som er afstedkommet af landets demografiske udvikling parret med en vækstmaessig polarisering og urbanisering, er den klimabetingede udfordring et tilsvarende pres på landets købstæder og landkommuner.

Således skal lyde et opråb herfra om at tage klimasikring af landets købstæder alvorligt og op som et nationalt anliggende!

Fra udviklingsplanerne

Teknisk grundlag

De tre udviklingsområder Vordingborg, Stege og Præstø ligger i en del af Dansk farvand, hvor forekomsten af højvande genereret af storme i området er et resultat af forholdsvis komplicerede forhold og stormforløb.

Både Vordingborg, Stege og Præstø er beliggende i områder, der er delvist beskyttede fra de omkringliggende havområder, og højvande vil derfor overordnet set være et resultat af opstuvning fra de omkringliggende vande. (...) Det antages at levetiden for de tre byudviklingsprojekter er 100 år, og vi vælger over de 100 år at følge udviklingen i havvandsstigningerne og ekstremhændelser i form af skybrud, vinterregn og stormflod, med henblik på at lave justeringer af permanente strukturer hhv. beredskabsplaner og mobile løsninger.

Derudover vil vi fokusere på en 100 årshændelse som den vurderes til at være om 100 år som designgivende stormflod. Ved at vælge dette vil sandsynligheden for at der sker en overskridelse af designkoten være mindre end 1% hvert år indtil om 100 år, hvor den netop vil være 1%.

Baseret på DMI's nuværende fremskrivninger af havvandsstigninger frem til 2119, og med beregning af en årlig landhævning på 1,1 mm per år, fastlægges sikringskoten til +2.0. Derudover vil det være muligt i fremtiden at tilpasse og udbygge løsningerne.

